

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Uzta-ren
20.ºEuskalerrian, iru peseta urtean. — Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Garagarrilla-ren
20.º

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.º derecha.

Elizako egoerea gaur egunean

Ezin egon neike esan бага, gaur-ko Eleizako egokerea zelakoa dan, neu aurrenengo nazala.

Bagoaz domeka ta jaietan meza entzuteko ustez, batzuk bidean meza sartuta, ta beste batzuk aurrerachua-go eleizpera. Kanpaiak deituko ezpa-leu gueienoi an letorkegu eguerdia; tabako erretzaillak, damu dabe ezpanetan dauken ondakina galdutea, ta onek zerbait atzeratuta, bagoaz besteok atebetea alkarri bultzaka barrura; atea irago ezkerro, danok dogu atzerago gurago; uste dot ehetik ikusi albaguendu meza-emoillea, ezkiñateala zirkinduko gatzazan lekutik.

Baserritarak bagara; erdiok lepo-ko jake ta chamarrak soñeratu бага dankaguz, besoak dinguilizka dabezala, chori ego-auziak leguez. Uritatarrak bada, ezpan ganekoa ta buruko ulea zelan daukazan ikusi eskuaz lenengo. Gueroago asten gara, norbait ikusita edo alan, kristinauaren señaile edo ezagungarria eguiten; badarabilguz atzamarrok bekotik okotzera bitartean, chimistearen zartadak baiño ariñago ta okerrago (eztabe euliak arpeguian loi asko ichiko une atan.)

Elizearen aurre-aldeko jarlekuak utsik dagoz; sarrerako ate ingurua, barrura datorrena ezin irago dan bestean beteta; baiña egokerea zelakoa? bata dago ormeari lepoz dautsala; bestea belan baten ganean ta beste ankea aurrera dabela; anka onen belan buruan dauko ukondoa; ukondotuta daukan eskuaren ganean dauka okotza; belaniko daukan oiñeko beatzetatik ta burura begiratu ezkerro eztakit zer dirudian, (beguitandu lekio bati italianuen arparen bat), beintzat eztirudi guizonaren Eleizako egokerea.

Beste batzuk berbetan issildu бага, inguruan dagozanai gogait eraguiten; beste asko, alboetara ta gora beguira nun dagozan eztakiela. Oñtan orretan, badator meza azkena ta abadea iru ave-mariak esaten asi ordko, gueienok alde eguin dogu Eleizatik. Orra, gure meza entzutea ta Eleizako egoerea. Orra, Jaungoikoari gure eskabide ta arrenak eguiteko eguin zan echeari zor deusagun itzala.

Baita ikusten da askogaz beste gaur-bakotasun bat, batez bere baserritarren artean. Euren gorputz naguitua jezarten danean, alan be sermoe edo berbaldirik badago, lo datza. Alako baten jasoten dau burua gora; ta sutondoan gozaro dagoan katuaren guizan, luzatuten ditu besoak, naguiak atereaz intziria edo urruma batzuk eguin, ta arrauziak ez ehikangoak.

¿Eta nundik dator egoera ezaiñ au? Ez gogoratutetik nun gagozan, ta zelan egon bear dogun; itsuturik eukitetik gure adimena gauzarik barrenetarako, ez artutetik Eleizea zer dan, ta zelako egoerea zor deusagun.

Gogoratuko baguendu ondo, Jaungoikoak ichi euskula Eleizea gure kristinautasuneko zainzailla, gure arimetarako bear ditugun gauzak eskatu ta eguiteko; ta bertan eche orretan daukagula Ostia baten, Jaungoikoa berbera guri deuskun maite-tasunagaitik, zeruan daukan osotasun guztian, elitzate ikusiko dakus-kun beste ezaintasun ta ardura-bagatasun Eleizetan.

Lotsagarriak dira guizonen artean ikusten direan gauza asko; bada, *proba* edo idi-indarketa bat dagoan lekuan, guztiak egon bear dabe aurrerago ta naiago; makillaka bere eziñ ditu inok atzeratu; Eleizan, altara nagosi inguru ta gauzarik onenak eta andienak dagozan lekuak guizon бага, ta atze-aldeko ate inguruak beteta.

Artu daiogun Elizeari Jaunaren echeari zor deusagun maite-tasun ta itzala ta onegaz emongo deusagu Jaunari atseguña ta guretzat atera-ko doguz sariak.

SIMON ERKIAGA

LORE LOTSATI BATI

Usai gozozko bioletaren moduan belar berdian, ezkutatua nola ssanko me chepech ariña larrian, goititu eta zabal zaitia lora guzien aurrian, ezdezu orla ondo ematen lotsaz bezela gordian... jorra orisse nai nuke baña! ¿berak eztu nai ordian?

Alcha zaitia eder liraña ¿ez aldezu nai chufatu? atoz lurriña gozoz emanaz etzaitia chokotu; eguzki suak ez dizkizu nai intza malkuak chukatu, eztu nai erie mutur chorrochak zure zumua chupatu... krabelinari etzizaioten orisse guchi chokatu.

Lore urdinak keja dirade etzaitutela ikusten, gaitzik gabeko inozentiaik jzenbat maitatzen zaituzten! zuk badakizu lora biotzak zeren samurrak dituzten, berak bezela maitatutzia gassuak nola nai duten, eztakizu, ez, amoria zembateraño dizuten.

Zure ondoren etorria naiz osto saretu azpira, lore gañetik chorien kantz entzuten diran tokira; bada loracho gaitzik gabiak chorien lagunak dira, ala umiak amari deika *chioka* asten badira, loriak ere chorien guisa penaz issiltzen ezdira

Iturrihuak ssegaran datoz menditik bide luzian, laztan gozuak eskeñitza zure kopeta otzian; sarrietikan igarotuz laisterka baso beltzian, astindurikan egal urezko presko ariñak bidian, beritrik galtzen diraden arte osto itzaltsu berdian.

Lora, choriak, iturrihuak malko uretan asiak, zure kolkora ezdira sartu lagunaren oiñaziak; nola diraden kupigarriak asnaz zispira luziak, nik eztakit zer esango zuben illun aurreko aiziak, zure gañetik murmur otsian laztandu gabe pasiak.

Merezi dezun eztakit baña maite zaituzte alare, zuma aundiko kolko garbia orren zekena dalare; zu ikustera lila, jazmiñak,

atzotik emen dirade eta jai! zure sentimentuak ssamurrak ezbadirade, damu zaitia edo bestela biotz gabia zerade.

Issildu ziran; errekechuak saltatu nai zuten gora, amoriozko laztan gozuak nonbait bilduaz gogora; banandu ziran penaz betiak berak jakin gabe nora, illun lajarik esker gaiztoko maite maite zuten lora, ala eztaki inork oraindik zer guertatu zan guerora.

VICTORIANO IRAOLA

PERU MAKUR

(IPUÑA)

Peru Makur agure guizagaissoa, zaarren zaarrez ezetarako gauza etzalako, emendik destaina, ortik bekoki illuna, andik aguiraka garratza, ta beti goseak illik, guztiz charto bizi zan bere seme ta erranagaz, zeintseuek eheko chakurrari jaramon gueiago eguiten eutsen aitari baiño.

Aiñ atsakabetsu ta aiñ errukigarri bizi zan agurechoaren belarrietara eldu zan beñ albiste au: Erregueri lapurretan eguin eutsela, bichigacri baliotsu asko ostu eutsezala, ta sari andi bat egoala aguinduta lapurrak nortsuk zirean aguertea ebanentzako.

Peruk bere kolkorako eguin eban: Arasse ioan bear ioat, eta iru edo lau eguneko ian-edana eskuratuko ioat edozelan be, ta guero zuzitu naicela gura baiok jniri zer? ¿zer galduko ioat ba? Ez asko, gaur darabildan bizimodua baiño eriotzea eztok asko charrago ta.

Esan da eguin, ichi semea ta errana (pozarren onek agurea ehetik aldendu jakenean), artu Erregue-uriko bidea, ta baiotan chaira ta bizkor gure Peru, bere bazerritar jantzi zaar ipingueitsu nabarraz, Jaunari erreguka alik ondoen atera eiala arazo atatik.

Erregue ta onen ingurukoan aurrera aguertu zanean, bere arpegui chiki chimur zimela ta bere soñeko marroizak ikusi orduko asi zirean guztiak barre purruztadaka; bata

ziñoan: ¿Zer dakar kaiku zaar enek ona?—Besteak—Au, bere erri-osko-leko chinel nagusia izango da urre-an.—Onek:—¿Guizonak, *astronemu* onek izarrai beguiratuaz edo igarri-ko dau, ta katalejo andi bat ekarri eiozue.—Arek:—¿Igarriko eteleuke guero beronek zein aldetik dan esku-meal!

Berba baten, choriak mozoltoa le-guez irri ta barre erabillen. Erre-guek, orraitino, barreka barreka esan eutsan:—Aitaita, ¿adorerik badozu artu dozun arloa bide onera eroate-ko?—Bai jauna, erantzun eban, emon beit iru edo lau eguneko epea ta zer-bait eguingo da.—Baita, emongo iatsu epe ori, ta orainche agunduko dot nire jaureguiko eskaratzeko morroi-ak emon daizuela jan da edan.

Joan zan ba Peru Makur eskara-tzera, ipini eutsen zokondo baten maicho bat, eta eroan eutsan morroi batek bazkari ederra; arguitu jakon gogoa agureari, ta urdailla ondo be-te ebanean esan eutsan bere buruari, bazkaria gogoan eukala:—«Bat bei-nik bein eskuan iaukat, echaustak onek iguesi eguingo.» Morroia adi ta zurt beguira egon jakon zaticho ba-ten, da lagunakana eldu zanean, zur-bill da arnasa barik azaldu eutsen agureari entzunikoa, ta ikaratu zi-rean guztiak, lapurrak eurak zirea-lako.—«Agure kaiku orrek igarri eteleuskuk ba? beste batek eroan daiola aparia, ia zek urtetan daben.» Alan eguin eben; orduan be agureak aparia amaitueran esan eban.—«Bi iausi dozak; biar da etsi iausiko do-zak besteak be ta enaioak aín charto.»

Morroia joan zan arin besteakana ta esan eutsen:—«Arraiea mutillak, gureak eguin iok, galduak gozak; ausse ta ausse esan iok, agure demo-niño orrek; dana iakik.» Larritu zi-rean mutillak, eta azkenez itundu eben agureari berba eguin bear ja-kola, ia zuzendu al bazan onean zo-riharreko arazo a. Urreratu jakon ba morroioren artean buru eguiten ebana, ta autortu eutsan eurak zirea-la Erregueri ostu eutseenak, eta guertu egozala atzera emoteko ostu ebena; baiña Jainkoaitik ezeizela sala-tu, bestelan urkamendira bear ebela ta; Peruk esan eutsan ezeitezela eze-ren bildur izan, ardura chikienik ba-rik lo eguiteko, ezebazala aguertuko ezetara ta.

BLOA

(Jarraituko dau.)

NESKA ESKERGABE BATI (1)

Kurutz baten aurrean
Ala esan didazu

(1) Beriso onen eguillea eztakigu ziur Euskalerrian jaitoa dan ala ez; baiña bai euskera bagakoa zana; ta ordalerrietan bizi dana, aspaldi onetan beintzat. Bere adiskide ta gure ezagun batek emon euskun lanchu au, ta azaldu euskun zelan ordalerrian bizi izanaz, berak izkide edo *gramotiko* ta iztegui ta beste liburu batzuen bidez euskerearen jabe eguin dan. Politu eguinda da-gozalako, bai ta euskaldun askoren erakusmenorako, pozik argultaratuteg doguz berorak: eta Arri jaun gaz-teari opa deusaguz sasun ta zorion oso bat, nurreran-tzen be euskerari jarraitu daguion aín gogo ederragaz.

«Bizi naizen artean
Nire jabea... zu.»

¡Itzera chit gozoa!
¡Amorizko itzak!
Nire atseguin osoa
Eratzen zutenak.

¡Zeinen gozoro irtetzen
Ziran zure aotik!
Itz orrek oroitutzen
Nago beti ordutik.

Kurutz arren oiñetan
Esan dizkidazu;
Une labur orretan
¿Nola aztu dituzu?

Zugana nigandikan
Zizpuru gartsuak
Dijoaz alperrikan;
Dirade galduak.

¡Biotzetik eskatzen
Dizut mesedea!
¡Ezpazira mudatzen
Ilko naiz, maitea!

Oraindik badaukazu
Niretzat kupira
¡Arren maite nazazu
Orain len bezela!

AMALIO ARRI.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Pakito ta Chomin

I

Kis-kas...kis-kas...kis-kas...
—Martizela, ¿nor da makilla baiño ere ten-teago dijoan galai ori?
—¿Oraindik orretan zaude, arrian bizita, Chomin?
—Emakumea, eztakit ezercho ere.
—Ba ori dezu *Paquito* Arrieta, Anton mandazaiaren semea, *señorito* Paco.
—¿Eta eztizu agurrik eguin.
—Ez, ez omen du itzik eguin nai euskal-dunakin, euskera *lengua de trapo* omen da ta.
—¡Aleguia! *Lastima* ere baliitzake *lengua de trapo*-an itz eguin bearra zatar edo *trapu* biltzaille batek.
—¿Zatar biltzaillea diózu?
—Bai; orain lau urte oraindik Pachi-zatar deitzen guñon, zatar biltzen oi zebillelako.
—Goracho igo du ba.
—¿Zergatik? ¿Euskeraz itz eguin nai eztu-elako? Eguin bearko du ehekoekiñ.
—Ez, ez; ehekoekiñ erderaz irakasten ari omen da; eta neronek ikusi diot bere illoba bati paper bat, orrek emana, erderaz ikas-teko
—¿Eta zer dio ba paper orrek?
—Guzi-guzia eztet gogoan, zerbait bai.

Ara:

Illea *Caballo*.
Erlea *Arbeja*.
Urtia *Pulano*.
Iturria *Puente*.
Zubia *Pasadizo*.
Erbia *Libre*.

—Bai, bai. Erbiak *libre* izango dira bai, ura ta ni baiño eiztari oberik ezpada. Mar-dill alde ortan gueiago ikasi ezpada, joan gabe ere bazegokien. Nik aditu nuen cho-rroskille zegoala ori Mardillén, eta ichura obeak daude. Uste det orain ere lengo lepo-tik duela burua *Pako, tako, kabo*, edo dala-ko orrek.

—Arren ezteizula berak aditu, bestela...
—Joan ta esaeizu nai badezu.

Etzuen izan Chominek *korreoa* pagatu bearrik izan, bere esanak *Paquito*-ren be-larrietara eltzeke.

II

—Kaissio Pachi, nere adiskidea; ¿aín goiz nere echetik?
—Goiz edo berandu, (betozkoarekiñ) emen naiz.
—Atseguin det.
—Natorkizu *duelora* *desafiatzera*.
—Ez izan ordea ni *dueleroa*, baizik neka-zaria.
—Zuk neri *onra* zikindu didazu.
—¿Nola?
—Ni chorroskillea naizela esanta.
—Etzegoen beraz gaitza zikintzen.
—Orain odolarekin garbitu bear du nere *onrak*.
—¿Zer esan dezu? ¿Guizon! odolak zikin-du gueiago eguingo dizu.
—*Onra* odolarekin bakarrik garbitzen da.
—Izan diteke. Orainche noa bildots bat iltzera, eta garai onean zatoz, *ddola* artzeko, nai badezu.
—Emen *Kopla* guehi.
(Eta atera zituen *Paquito*-k bi pistola.)
—Aizazu Pachi; ¿ingueles pipak aldira oiek?
—Oiek dira *pistolak*.
—¡Ai, ai! *epistolak*... ¿San Paulorenak men-turaz?
—*Epistolak* ez, baizik *pistolak*.
—Beraz *pistolak*... ez nuen beñere ikusi *pistola*-rik.
—Aukera ezazu nai dezuna eta nik bestea artuko det.
—¿Zertarako?
—Edo ta, zuk ni iliko nazu, edo ta nik zu.
—¿Eta Jaungoikoaren legueko boskarren aguintea, inor ez iltzea?
—¿Oraindik ere orrela zaude? ¿Inpernuaren beldurrez?
—Bai, eguia esateko. Eta oraindik inper-nuaren beldur ezpanintz ere, zorakeria dala uste det nere bizia arriskuan jartzia, zure *onra* dala ta eztala.
—*Venturas* ni ilko naiz.
—Eta zu illik, ¿zertarako zaitut nik? ¿*Se-siña*-tarako?
—Zu zera *kobarde* bat.
—Zu beste bat, ni baiño andiagoa.
—¿Zergatik?
—Zergatik eztezun *balorerik*, nik bezela, inpernuaren beldur zerala esateko.
—Pistolen beldur zera zu.
—¿Zuk pistolak ekartzeko ainbat eskubi-de eztet nik izan bear, nere gogoko armak zuri aurkesteko?
—Bai, bai, *por supuesto*, *libertadian* zaude.
—Nik ba euskaldun ona bezela, ona emen non dakartzidan bi arma, eta aukera ezazu nai dezuna.
—¿Zer? ¿Bi pelota?
—Bi pelota; aukera ezazu nai dezuna.
—¿Zertako?
—Partidu bat jokatzeko.
—Ni ez naiz pelotaria eta *por consiguiente*...
—Ezta ni ere pistolaria, eta *ponkor-esigen-te*, nai badezu, pelotan esker utsaz naizelare, jokatu dizut, ia garbitzen otedegun odol gabe zure *onra* zikindua.
—Ori ezta ichurazko gauza.
—Nik ba uste det euskaldun baten eskue-tan obeki dogoela pelota bat pistola bat bai-ño, eta nola nai ere, pistola batek ainbat arrazoe edo indar izan lezakela pelota batek eztabaidak erabakitzeke, naiz zikiñak gar-bitzeke.

Etzekian zer erantzun *Paquito*-k, eta asi zan esaten: *polainas, bsato, santurrón*...

—Bai, bai; eguin botoak San Turroni, erantzun zion Chominek. Gaur artean ene-kien nik Turron zeritzan santurik zanik ere, baiño ikusten det santu orrechek ere izan bear dituela bere debotoak.

Suak arturik eskutatu zan *Paquito* Chomi-nen aurretik. Bigaramonean bialdu zion Chominek bizar labana bat erregutuaz ura-sse zorrozteko San Pedro egunerako. *Paqui-*

to-k erantzun zion etzala bera chorroskillea, baizik *pelukeroa* Madrillen.

—Mardilko *pelukeroa* eta emengo cho-rroskilleak, or nunbait berdintsu otediran aditzia diat ba nik, esaten zuan Chominek; baiño dana dala, bizarra kentzea gora bera, San Pedrorra gabe enauk ba gueldituko.

Esan ta eguin. San Pedro arratzaldean tripakiz eta ardoz berdindu samurturik Cho-miñ, dantza aldi bat eguin zuenean, ikusi zuan *Paquito* eta asi zan deadarka: *¡amolár tijeras!*...

Aserraturik oso gure galaia, badijoakio bizi-bizi Chomiñi, eskuko makilla jasorik eta esanaz: *burrico, tonto-lapiko, loco*.

—¿*Loco*? *Espera un poco*, erantzun zion Chominek, eta aurreko aldera joanik eman zion belarrondoko bat, legua erdi inguruan adituko zan ots andiarekin, esanaz denbora berean:

Buenas tardes, D. Tijero

la lurrera lijero.

An joan zan zapi oiñean aidean *Paquito* gaisoa; baiño ala ere etzijoan issillik. *Animal* eta moskorti ziran Chomiñi botatzen ziozkan forerik ederrenak.

—*Si, si*, erantzuten zion Chominek, *ai tienes buen pistola*.

Gueroztikako berririk eztakigu.

P. M.

ERLEJUA

Erleju bat ordutan
zan gaizki ibiltzen,
etzituben orduak
inoiz zuzen biltzen,
noiz nai zuben gueiago
bear bañon jotzen,
beste askotan berriz
oso zan issiltzen,
edo eta gueiegui
aurrera seguitzen,
ala berian uste
gabean guelditzen;
zintzoa izan arren
orla zan okertzen;
zeña bere neurritza
etzan inoiz sartzen.

Guizon asko zintzoak
ustez izan arren,
erlejuen modura
noiz nai dira chartzen,
eta baldin badira
gueiegui okertzen
gauz onikan echera
ez dute ekartzen.

¡Bada lanbide charrak
guerta ez ditezen,
zaia gaitian zuzen
albada ibiltzen!

PEPÉ ARTOLA.

¡BILLOI BAT!

¿Zer da billoi bat? Lumero edo zenbate bat, 1 eta amabi zerorekin izkribatzen dana. Guztiz gauza erra-za da erantzura au; baiña ¿badaki-zue ze lumero dan billoi bat, eta zeinbat urtetan kontatu lekien? Esan-go dotsuet: 10.000 urtetan.

Ziur ziur nago, farre algara bat eguinaz esan dozuela: «Zoroen kon-tuak». Eztira zoruen kontuak ez, eta

orainche bertan ikusiko dozue, nola billoi bat 10.000 urtetan kontatzeko, mingaiñ ederreko guizona izan bear dabela.

Eguin kontu guizon batek esaten dituala 100 lumero minutu batean.

Ordo betean esango ditu, $60 \times 100 = 6.000$ lumero.

Egun batean $6.000 \times 24 = 144.000$ lumero.

Eguin daigun guizon orrek egun baten kontatzen dituala 200.000 lumero.

Urte betean eramango ditu kontatuta $365 \times 200.000 = 73.000.000$. Asko emotea dala, emango dotsagu 100 milloi; eta 10.000 urtetan,

10.000×100 milloi = billoi bat.

Orainche eguin bear dozue farre. Gure aita Adan jaio zala izango dira 8.000 urte; bada... jaio zanetik gaur arte kontatzen jardun bazan, ez jan, ez edan eta ez lorik eguin gabe, oraindiño beste 2.000 urtetan kontatu bear izango zituan lumeruak, nai baeban guri esatea: «Semeak, kontatu det nik billoia».

¡Ez asi, bada, billoi bat kontatzen!

ANTON ITURRIPEKOAK.

ASUE

(Neure adiskide maite J. A. ta N. U. larrari donkitua).

Sondike-aldera, laino bat bagarik, Archanda-goitik beguitu bozue, eche-iazeko lorakaz iantzirik barat (1) polit bat ikusi dozue. Jaunak guretzat onerako eguiniñ era orretako baratz da Asue; ederra guztiz, expalitz polita, zelaicho baten ganean iarrita.

Bilbo galantak eztaukan zoria, (2) Archandak dauko beretzat arturik Asu polita, pozez ugaria, beti ikustea nekatu eguin barik. Benetan dauko zori-on andia. gaurarte Archandak beraganaturik. ¿Eztautso Bilboak Archandari eskatu iñoiz, apur bat daltela alboratu?

Sangurizko urak eztabe ioan gura, ezpada Asutik, mosuak emonik Asutik barriz badoiaz bigunik beronek eurai dirautsen lekura, loren usaiña bidean arturik. Urok lora onek busti eguin gurean gura dabe io lora orren lurrean.

Lorok usaiñez gozoak badira, baratz bada gorputzez polita, mingoch ta ezaiñak iñoiz ezpadira, Euskera dago baratzan laguita. Gozotasunak Euskerean dira ta Onek Asueri dautsoz opetsita. ¡Ezpeite ioan gugandik Euskera Asuko asaban ezti-utsezko izkera!

Baratz ortako loraren iabeak Lolu ta Erandio ta Sondike dira. Lora dontsuon gaurko irribarreak daukez iru amok eurai beguira. Eukirik onen biotzak gordeak, lora orrek iñoiz igartuko eztera. Eurentzat ba da betiko bizia iru amok dauken bizitza guztia.

Gura dabenak ioan Parisera, nigaitik ioan beite osasunegaz, galanta dala ta ustez, ikustera.

(1) Baratz da erderazko jardia.

(2) Zoria da erderazko suerle.

Bitarte orretan irudimenagaz (3) noia ni Archandan sorbaldaganera, Asue emendik ikusten beragaz. ¡Begoz issilik Frantziako uriak, baratz ikusi nai dabe beguik!

PAULO ZAMARRIPA TA URAGA.

(Bigarren argutiaratuten da).

EUSKAL-FESTAK OÑATI-N

1902

(Euskal-festen XXI. garren urtea)

Donostiako Euskal-itz jostaldien Batzarreak, gure euskara eder, itzkribu eta musika jatorritik ditugunak aleguin guztian gorde eta zabalteko eguin-pideari beti leyal, argutiaratzen du, Guipuzkoako Diputazio chit goituaren erabakitari jarraiturik, eta bere baimenarekin, aurtan Oñati-n egin bear diran Euskal-festen azaldea, prestaturik ontarako ondoren aguertzen diran indar-neurtz eta jostagudak.

AZALDEA

Izkribatzalléen indar-neurtzea

Euskal-izkuntza jakindeak zabalitzen sayatzen diran izkribatzalléi lanbide onargarri onetan aurrera ere jarraitzeko limurkaritzat, emango zaizkate ondorengo sari oek:

1.º LAROGUEI PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, euskarazko itzlarri eta edozein probintziko izkeran eguintako lanik onenari, adierazten dirala, garbiro, Oñati-ko gloria kondairarrak eta bertako seme arguidotarren doaiak.

2.º LAROGUEI PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, guipuzkoar izkera mota eta itz-neurtuetan, Aranzazuko Ama Birjinari donkitua aguertzen dan kantarik ederrenaren eguilleari.

3.º BERROGUEI TA AMAR PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, edozein gai, neurri eta euskal izkera motan jarritako itz-neurtu edo berso moldaera ederrenaren eguilleari.

4.º EUN PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, jostiruditar moldaerik onena, itz-neurtu edo larritan eta Guipuzkoako euskal-izkeran eguiten duenari, gaia izan litekela ala negargarri nola pozgarri motakoa.

5.º LAROGUEI PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, itz larri eta guipuzkoar izkera motan, aberatsak ez diranai obeto aditzera ematen dien lanari zer nolako mesedeak ekarriko dizkaten beren irabaziak zintzo gorde eta Interes-Kuchetan korrituan jartziak.

6.º BERROGUEI TA AMAR PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, 15-tik 30 urtera bitarteko neskach edo mutill euskal-irakurlerik onenari, Guipuzkoako izkeran eta Batzar-epalleak sinalatuko dion beste batean, ala itz-larri nola neurtuetan.

7.º DIBUJATZEKO KAJACHO EDO GUIS ONTAKO BESTE SARI BATZUEK, ordu laurden batean euskaraz onguena irakurri eta izkribatzen duten neskaka eta mutillentzat; eta gaztelanitik euskarara eta ontatik artara biurtzarik onenak eguiten dituztenentzat.

Musikalarien indar-neurtzea

1.º BERREUN TA BERROGUEI TA AMAR PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, otseziaren laguntzan guizon ta emakumeak batean kantatzeko moldaerarik onenari, guipuzkoar izkeran itz-neurtuetan aguerturik lana-k dituen edertasunak.

(3) Irudimena da erderazko imaginación.

2.º LAROGUEI PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, danbolin-talde osorako egokiena antolatua aurkeztan dan zortzikorik jatorrena danari bere otseztietan, ala nola erraztasun eta sortze garbian. Talde osoak izan bear ditu bi chistu-danbolin, chistulodi bat eta atabala.

3.º EUN PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, zortziko ori onguena josten duen danbolin-talde osoari.

4.º LAROGUEI PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, bi chistu-danbolin eta atabalarekin joa izateko, ariñ-ariñ edo fandangorik onenaren eguilleari.

5.º IRUROGUEI TA AMABOST PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA, ariñ-ariñ edo fandango ori onguena josten duen danbolin-taldeari.

Bersolarien jolasbidea

Eguingo da Euskal-erriko bersolarien bilkida eta jostaguda bat, emanik LAROGUEI PEZETA, erdira, bi onenai, au da berroquei pezeta bakoi-tzari.

Oarkerak

1.º Indar-neurtze oetarako auke-ratzen diran lan guziak bialduak izan bear dute korrioaren bidez paper bilgo ziertotu edo zertifikatueta, zuzende onekin: SEÑOR SECRETARIO DEL CONSISTORIO DE JUEGOS FLORALES EUSKAROS.—SAN SEBASTIAN.

2.º Lan guziak bialdu bear dira indar-neurtze oetarako, esan dan eran, datorren Abuztuaren 30-erako.

3.º Lan guztietan eguilleak agertu bearko du bere lanaren onen berak sortua dan lana, eta, ala expalitz, sinalatuko du zer moldaeratik antolatut duen.

4.º Lan bakoitzak ekarriko du barrenen paper-bilgo ichi bat, ipini-rik bertan izkribatzalléaren izen eta izengaña edo lombrea, non bizi dan aguertzen duela.

5.º Musikalarien lanak esaminatuko dituen Batzar-epallea eguingo dute iru maisu euskaldun jakintsu ezagutuak, eta bere erabakidaren kontra alchatzeko ez da eskubiderik izango, ala nola izango ez dan ere izkribatzalléen artean.

6.º Baldin Euskal-itz jostaldietako edo musikalarien Batzar-epallearen iritziyan, saririk merezi expalute aurkeztan diran lanak, izango dute aiek eskubidea bakoitzak bere indar-neurtzeak utsaz emateko, ala nola ondo deritzaten aldeera eta aipamen onargarriak sinalatzeke.

7.º Ezin opako dute azalde ontan jarri diran sarietara, iru bider sari bat bera irabazi dutenak, baña aurkeztu lituzke indar-neurtzaz kampa, orla datozela aguertzen dutela, eta emango zaie Bitezar onargarri bat, merezia baderitzate Euskal-itz jostaldietako edo musikalarien Batzar-epalleak.

8.º Indar-neurtze ontan aurteko prestatu nai duten danbolin-taldeai emango zaizkate sarituak izaten diran moldaeren paper-irudiak aurrez bear dan demborarekin, Batzar-epalleak arguitu dezan bateré dudarik izango balute.

9.º Izkirirazko moldaera guziak esaminatuko ditu Euskal-itz jostaldien Batzarreak eta sarituak izaten diranetatik batzuek moldizkiratuko dira osto banaketan, beren eguilleai ogueina emanik.

10.º Sarituak izaten diran izkirazko moldaera guziak ipini-ko dira Batzarrearen urteoroko Oroimengarran, jostitudirakoaz kampa, batzuek emanik beren eguilleai, Diputazio chit goitu eta beste batzarreai bezela.

11.º Batzarrearen goarpelariak irakurriko du moldaeren erabakida sariemaldiko otsandigoan.

12.º Irakurriko dira sarituak izaten diran izkribuetatik ortarako luziegui ez diranak.

13.º Emango zaizkate sari, bitezar eta osto moldizkiratuak, oek jasotzera aurkeztan diran eguilleai.

Sari Berezia

Deserritu arguidotar Paul Dérouté jaunak eskeintzen die bersolari-ai eun pezetako sari berezi bat, beragatik eskerrak ematen dizkala Batzarre onek.

Donostian, 1902-ko Garagarrillaren 17-an.

Batzarrearen izenean: LAFFITTE-KO ALFREDO, Dianagusia.—ANTONIO ARZAC, Goarpelaria.

(Diputazio chit goituaren Bilgumak ontzat artua, Garagarrillaren 26-an).

JAUREGUI DANBOLINTERUARI (1)

Eguzkiak erre ta egosi izerdiak
Jaureguintzat an ziran jaunak komediak
¡churnioa aunditu guero ibilliak...!
¡Eta anka biurtu...!
¡Ai kristau neriak!
Nik esan bear banu dira... aitzakiak.

Etziñan nai orduko zu sartu echian gora eziñ joan eta guelditu zan bian eskonfa eta ura erandu arratzian baña nere ustian pedarra betian kejavu arteraño konfitei batian.

Gabrielek bidean zinduen amarra ontzi-eramantzalléi (2) bezela gabarra baña lazter jo zuen ontziak ondarra jezin karraitu ondo aín barku zaarra...!!
Nik beintzat eguin nuen lasai aski farra.

Ez nuen nik esango orlako gauzikan baña tentatzen ari zera ondotikan Arano-ko bidean zeunden lerturikan joan baguinan bakarrik zu an utzirikan gaur etzuten putriak falta bazkarikan.

Ez naiz, diozu, joango ni lengo tokira bañan joan zindezke beste alderdira; igandean baguaz Aia-ko errira edertasun aundiak azaldutzen dira baldin gauza bazera abia mendira.

Ta nai badezu eguin Inglesan papera

(1) Beguiratu arkenengo guzia.
(2) Remolador.

lengo chandan bezela
aguertuko zera
kataleju aundia
bota saietzera
naiko farra eguiñaz
aisa joango guera
chistu ta guzi guazen
baliente bazera.

ENRIKE ELIZECHEA

ASTEKO BERRIAK

Zarautzen Uztaren 15.^a

IBAIZABAL-en artizkari jauna.

Nere jaun eta laguna; Etorri dira erriko seme jaun Miguel Uranga eta jaun Ramon Aguirre, Madrilletik; ongui etorriak izan ditezela. Obek bai dirala euskalzaleak, ordalerrian urterik gueiena igarotzen badute ere etzaiote gure izkuntza maitea aztutzen zoinbaiti euskalerriatik atera gabeko eguiten zaien bezela. Poz aundia artu du nere biotzak jaun obek burribideko kochetik irtenda bereala euskaraz itz eguiten aditiaz.

Ori bera diot, anai presta, jaun Pantaleon Legarra eta jaun Eleuterio Legarra-gatik; obek ere dira emengo semeak, Madrillen urterik gueiena igarotzen dutenak, baiña euskera chit maite dutenak.

Erregu bat eguiten diet jaun oberi danari IBAIZABAL-en bitartez; euskalerrian dauden artean, inork erderaz itz eguiten badiote izanik euskalduna, erantzun dezatela euskaraz. Ori izango da guretzat irakaspen bat ona eta gure ama euskarari on aundia eguingo diona.

Lengo larunbatean Donostiako arrantzako ontzi batek, 5.000 pesetaren arraiia ekarri du Guetarira; Apua izen goitiz deritzaiona zuen guidari.

Lengo igandeko gueian, Errenteriko berrietan irakurri det nola dioten sermoia erderaz izango dala erriko patrona Santa Maria Magdalenaren egunean, eta galde eguiten det: Zer, nere jaioterriko semeak erdaldun eguin al dira? Oroitzen naiz misio santu batean, erri ortan bertan, predikadore zirala aita Echeberria eta Oiarzun, erdaldunak nai zutela eta sermoi bat eguin zan erderaz, zzeinbat erdaldun joan ziran?...

Orain aste asko ezala Aiumtamentuak erabaki zuala pregoiak euskeraz egutea, eta orain zbere kontuko sermoia erderaz? Karramarruen ibillera dirudi.

Franziskanuen echean profesatu dira gaur José Jáuregui, Zumarragako; Martín Izaguirre, Ibarrekoa; Julian Galdós, Arrehabaletakoa; Juan Sasirena, Leizakoa.

Erri onetan dago osasun paregabea; ichas bañuetara jende asko dator. Agur; zure lagun.

J. E.

Aste onetan zabaldu da Madril-tik Bilbora burdinbide bat eguiteko asmoa. Ainbat zuzenen eguingo eidabe

bide ori, ta alan Bilbo izango eida Gaztelerritik ichas-erririk urrena. Orretara, Españatik Europako beste dierrietara doazan gauzak, ona joko eidabe ichasoa artuten; eta emengo meatsak edo miñak agortu daitezanean (ezeidira luzaroko), burdinbide orrek emengo deusala bizimodua emen eguin dan kai edo portu andiari.

Madrilgo periodikuak, eta euren ondoren (beti leguez) Españako beste guztiak edo gueienak, adar-jote andia emen deuskue emakuna gaizkin *Cecilia Aznar*-en arazoaz.

Onez ganera, beguiratuizue periodiku orretara ta eztozue besterik ikusiko burrukak, lapurretak, eriotzak, norberen buru-ileak, eta abar.

Gaizto guztien izenak Dierriaran alde batetik bestera ondo ezagutuak eguiten dira alan; eta arrokeri orren leiaz, izango dira guizakumeak astakeri bat eguiteko guertu egongo direnak.

Jausi direan euriakaz urietako jentea musturtuta dabill, euriak euren jolasaldiak otzituten deusezalako. Baserritarrak, barriz, gogo arguiatz artu dabe eguraldi euriatsua; bada soloak larri ebilzan aurreragoko legorte ta bero-erreakaz. (Betozi euriok ordu onean, lurretik ateratzen da guztion janaria ta!)

Askenengo gueian aguertu guenduen lan bat «Olloak eta Arrautzak» irakurburutzat eroiana, ta oiñean Enrike Elizechea-ren firmia. Gure adiskide onek bialdu euskun lan ori firma barik; guk uste izan guenduan berena izango zala, ta bere izena ipini gueutsan.

Adiskide maite orrek jakin eraguin deusku ezatela berea; egunari edo *almanaque* batetik artuta bialdu euskula, polita erechita.

Eztaun nai Elizecheak inoren lanen jabe eguiterik (bearrik be ez, daukan lumeaz), eta emen adierazoten dogu zelan gure erruz eroan eban bere izena aitaturiko bertsoak.

Emengo albistarietan irakurri dogu, lengo zapatu edo larunbatean izan zala juizio edo ekadoiera, Sabino Arana jaunaren auzioa edo *proceso*-a aurrera joango dan ala ez erabaguiteko. Esan dabenez, juezak edo ekadoiak erabagui eban aurrera eroatea, ta len leguez, senausta edo *fianza*-rik ezteutse artu gura. Beraz, kavigu dago ta eztagigu noz artean egongo dan alan.

Lengo guei baten esan guenduan leguez, jaun Arana oso euskera zalea da, ta gure izkuntzaren gañean naikoa ezkutiztu edo eskribidu dabena da.

Atsakabe dogu euskera zaleak orretara kaltarraituak edo perseguiduak ikustea; ta gure gogoak balio izango baleu, berecalasse legoke kanpoan; eztaun balio baiña, ta beraz ezin

dogu besterik eguin Jainkoari ezkatutea baiña jaun aren arimaren onerako izan daitezala daroazan samini aldiak.

Gugandik izan ezarren, jakitun egongo dira gure irakurle gueienak zelan izan dan Martinika derichon Ugarte edo islan, munduan ikusi izan izango dan ondamendirik ikaragarrietariko bat.

Bada lengo egunean irakurri guenduan albistari askotan, zelango chakurkeriak eguin ebezan ango jentek aurtengo Aste Santuan. Charri bat ill eieben kurutsian josita, ta ausse kalerik kale erabilli eieben barre al gara andiakaz; onetariko astakerietan emen eben denporea ichuraz zoriharreko biztaule arek.

Beraz, guerochoago ganera jausi jakeen ezbear izugarria, Jaunaren zigor aztuna izan da ziur. Ondo mereziduta; bada, guizonak sinisterik euki ezarren, asto-buruen ordeiz guizon-burua badauko sorbalda gañean, eztaun bein be eguin bear orrelango burlarik.

Guei au beto beterik daukagula, etorri jaku eskutitz bat, nun azaltzen diran Pasaian San Fermiñetan eguidako jaialdiak. Egun bat aurrerago eldu balira, pozik jarriko guenduzan. Dana dala, eskerrak bialtzailleari; ta beste bein eguasten arratzalderako edo egüen goizerako bialdu.

Gure adiskide Juan Kruz Larruza abade jauna Echebarri-ra dator bizi izatera Lekeitiotik. Bere gorputz ta arimako oncan izan daitela; poztuten gara urrean eukiteaz aini lagun ona.

Inguelosen erregueri Agorriñaren 9.ª ipiñiko eideutse koroia buruan. Ori diño periodiku batek. Beste bat tek osteria diño, erregue ori aini makar ta zurbill dagoala eze, zutunik egoteko indarrik eztaukala; ta sendalariak edo medikuak ezin direala azartu esaten nozko egongo dan ondo osatuta.

Ibaizabal erosi leike Bilbon leku bi onetan: Libreria de Astuy, Tenderia. 19; eta Plaza zarreko arkupetan dagoan estankuan.

IZKIRIMIRIAK

Pozez zoratzen zegoan gure erritar P. zozotara irteteko egualdi on bat eguiten zuan lenengo egunean. Gaba luzechua iritzita, egunsentirako jeiki zan oetik eta «baniak» esanta, aterra zan echetik bazkaitarako naiko eiza ekartzeko ustean.

Tolosako mendi gueienak gora-berra ibillita guero, neke aundiarekin, ark guchien uste zuan garafean (zapla! aguertzen zaio zozo ipur-beltz moko-ori bat gueiz arbol baten adar

gañean guztiz alai dagola kantari, ipun! tiratzen dio, eta lurreratzen du egazti ura oraindik bizirik, bada egatz azpian bakarrik jo zuten iru edo lau perdigoek.

Arro arro eguinda, jarraitu dio gure P.-k Tolosarako bide laburrenari, zozoa chamarrako zizkuan duala; kalera irichi baiña len sentitzen du zalaparta aundi bat chamarraren beko muturrean, eta ¡Arrastua! ¡Choria iguesi! Gañera lotsa guchirekin saltoka nere zuguerraren aurrean! Artzen du presaka kartuchua, ipintzen du eskopetan eta arma besa-gañera daramakila, buruari eraguñez, zozoari beguiratzen diola, esaten du: —Zer, ori ere bai? ¡Aurki ilko zaitut len bezela!...

K. AMONARRIZ.

IGARKIZUNAK

I

Ez naiz beñere
izan biguna,
ez naiz arguiñ,
ez naiz illuna,
etsai gogorra,
eche laguna,
gaistakeri ta
umiltasuna.

Gaitz eguiteko
gana, eguna,
bidez emanaz
alaitasuna.

Ez naiz jenioz
bigun biguna,
ez naiz mutua,
zerbait itz duna,
eman da kentzen
det osasuna,
orreatatik naiz
ain esaguna.

Izututzen det
dama chukuna,
arrimatzen zait
ume kutuna,
amona ssarra
nola aiton
ta naiz azkoren
etorkizuna.

Ala azkenik
jan da fortuna!
leku denetan
det naitasuna.

V. IRAOLA.

II

cho	yan
	rik
cho	yan

JOSÉ GALDÓS

Lengo astekoan epaiak: lenengoa, Pelota; bigarrena, Su gañean arraiak bata besteen gañean.